

Proceedings

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11
ประจำปี พ.ศ.2565

วันที่ 25 พฤศจิกายน 2565 ณ โรงแรมดุสิตธานี หัวหิน จังหวัดเพชรบุรี

CULTURE
CULTURE

SERVICE
SERVICE

LOGISTICS
LOGISTICS

IN THE ECOSYSTEM
IN THE ECOSYSTEM

คณะกรรมการฝ่ายพิจารณาผลงานทางวิชาการ โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 ประจำปี พ.ศ.2565 Culture – Service – Logistics in the Ecosystem

1. อาจารย์ ดร.ชัชฌาพงศ์ ศิริโชตินิศากร	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ประสพชัย พสุนนท์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกสินทร์ เตชะนิยม	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตพนธ์ ชุมเกต	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตศักดิ์ พุดจระ	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลภััสสรณ์ สิทธิวีรวงศ์ชัย	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติมา พูลเพชร	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธนา ลิขหัตถ์นรักษ์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล บุญแก้วสุข	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรรัตน์ พิมพาภรณ์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภุต สังข์เฉย	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธาดาธิเบศร์ ภูทอง	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภนันท หอมสุต	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิกร ม่วงศรีเขียว	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิตา วงศ์มหาดเล็ก	คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา นาคปฐม	วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินิตา นิลอรุณ	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีรัตน์ สุขเกษม	คณะบริหารธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสสินี บุญมีศรีสง่า	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระชานนท์ ทวีผล	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร แซ่วัง	วิทยาลัยนวัตกรรมการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิชัย อารักษ์โพชนงค์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เวฬุรีย์ เมธาวินิจ	วิทยาลัยนวัตกรรมการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวรรยา ธรรมอภิพล	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติธร ภูริภักดี	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริชัย ดีเลิศ	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดสันต์ สุทธิพิศาล	ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการบริการ การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวชัย พิทักษ์ทิม	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกฉัตร ต้นศิริ	คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สิริภาณุฉณ์ ทวีพิธานันท์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
33. อาจารย์ ดร.กมลทิพย์ กันตะเพ็ง	โครงการอัมพวา ชัยพัฒนานุรักษ์
34. อาจารย์ ดร.ไข่มุกด์ วิกฤษักดา	คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
35. อาจารย์ ดร.จันทร์เมธา ศรีรักษา	คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
36. อาจารย์ ดร.เฉลิมเกียรติ เพ็ญแก้ว	ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการบริการ การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
37. อาจารย์ ดร.दनัย ลิสวัสดิ์รัตนกุล	ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการบริการ การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
38. อาจารย์ ดร.นพรัตน์ บุญเพียรผล	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
39. อาจารย์ ดร.นุชนนทร กาฬสมุทร	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
40. อาจารย์ ดร.บุษริน วงศ์วิวัฒนา	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
41. อาจารย์ ดร.ปรเมษฐ์ บุญนำศิริกิจ	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
42. อาจารย์ ดร.ประภัสสร มีน้อย	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
43. อาจารย์ ดร.ปริญญา หุ่นโพธิ์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
44. อาจารย์ ดร.ปรีชา คำมะดี	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
45. อาจารย์ ดร.ภฤศญา ปิยนุสรณ์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
46. อาจารย์ ดร.ภวินท์ธนา เจริญบุญ	หลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหิดล
47. อาจารย์ ดร.มรกต กำแพงเพชร	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
48. อาจารย์ ดร.รพีพัฒน์ ศรีศิลารักษ์	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
49. อาจารย์ ดร.ลัดดา ชรีอัมพรเอกกุล	วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์
50. อาจารย์ ดร.วงศ์ลัดดา วีระไพบุลย์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
51. อาจารย์ ดร.ศราวีสดี นวกัณฑ์วรกุล	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
52. อาจารย์ ดร.สุวรรณณา เขียวภักดี	ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการบริการ การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
53. อาจารย์ ดร.อชิป จันท์สุรีย์	ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการบริการ การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
54. ดร.ยิ่งศักดิ์ ไกรพินิจ	กระทรวงศึกษาธิการ

กำหนดการนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 ประจำปี พ.ศ.2565

Culture – Service – Logistics in the Ecosystem

ในวันศุกร์ที่ 25 พฤศจิกายน 2565

ณ ห้องประชุมณภาลัย โรงแรมดุสิตธานีหัวหิน จังหวัดเพชรบุรี

การนำเสนอผลงาน	รูปแบบ	รหัสบทความ	ชื่อผลงาน	ผู้นำเสนอ
13.00 น. - 13.15 น.	On-Site	1222	การศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสื่อการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติเพื่อทำใบงานกิจกรรมการเรียนรู้	คุณศิริเรือง พัฒน์ช่วย
13.15 น. - 13.30 น.	On-Site	1216	กระบวนการแพทยานุวัตของรัฐบาลสยาม ระหว่าง พ.ศ. 2371 - 2470	คุณพนมพร เส็งผล
13.30 น. - 13.45 น.	On-Site	1237	ประสิทธิภาพทางเทคนิคของเรือประมงพาณิชย์ประเภทเครื่องมืออวนลากในประเทศไทย	คุณปฐวี สุขะกาตี
13.45 น. - 14.00 น.	On-Site	1258	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สออกกำลังกายออนไลน์ของประชากรกลุ่มเจนเนอร์เรชันวายในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่	คุณเอกกฤต เลิศวิทยาประดิษฐ์
14.00 น. - 14.15 น.	พักรับประทานอาหารว่าง			
14.15 น. - 14.30 น.	On-Site	1209	การศึกษาคำหยาบในเพลงแร็ปใต้ดิน กรณีศึกษาเพลงในอัลบั้ม Hip Hop above the Law ของสุวิษา สุภาวีระ (ดาจิม)	คุณอนุชา ประณุทกระสานต์
14.30 น. - 14.45 น.	On-Site	1235	การรับรู้เรื่องเพศแบบพันธนาการและผู้ควบคุมวินัย	คุณตุลยา เงินไพโรจน์
14.45 น. - 15.00 น.	On-Site	1202	ภาพตัวแทนของนักเคลื่อนไหวหญิง กรณีศึกษาจากละครโทรทัศน์เรื่อง MRS. AMERICA	คุณธนดล เต็มพันธ์
15.00 น. - 15.15 น.	On-Site	1221	วัฒนธรรมขององค์กรญี่ปุ่นที่มีผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานชาวไทย กรณีศึกษา: บริษัท ไทยฮอนด้า แมนูแฟคเจอร์ริง จำกัด	คุณฮิโตะชิ โซเมย่า
15.15 น. - 15.30 น.	Online	1268	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของจังหวัดภูเก็ต	คุณสงกรานต์ กลมสุข
ประธานกรรมการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระชานนท์ ทวีผล			
กรรมการ	ดร.อธิป จันทร์สุริย์			
กรรมการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นกนที หอมสุต			
ผู้ประสานงาน	นางสาวจุฑามาศ เมฆนิติ			

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การรับรู้เรื่องเพศแบบพันธนาการและผู้ควบคุมวินัย (Bondage and Discipline) <i>อรรปรียา คงประพันธ์, ขวัญคุณึง วงศ์ชนะ, ตฤยา เงินไพโรจน์ และ รัชนีกร แซ่หวัง</i>	297
ภาพตัวแทนของนักเคลื่อนไหวหญิง กรณีศึกษาจากละครโทรทัศน์เรื่อง MRS. AMERICA <i>ชนดล เต๋พันธ์ และ รัชนีกร แซ่หวัง</i>	314
วัฒนธรรมขององค์กรญี่ปุ่นที่มีผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานชาวไทย กรณีศึกษา: บริษัท ไทยฮอนด้าแมนูแฟคเจอร์ริง จำกัด <i>อิเดโตชิ โชมเมย่า, ปณิตะวริศ ฉัตรธีรภัทร และ ภาณุพงศ์ บุญยศศักดิ์เสรี</i>	331
รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของจังหวัดภูเก็ต <i>ทิริญา กลางนุรักษ์, มนัสลินี บุญมีศรีสง่า, สงกรานต์ กลมสุข และรักชนก โสภาทิศ</i>	345
การศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสื่อการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติ <i>เพื่อทำใบงานกิจกรรมการเรียนรู้</i> <i>ศิริเรือง พัฒน์ช่วย, ศิวะพร วิวัฒน์ภิญโญ, วรุตม์ บุญเลี่ยม และรุจิรา จุลภักดี</i>	357
การตีตื้นของท่าเรือ ฉุยฉายเบญจกาย จวบตุลา 65 <i>รวี เรืองศรี</i>	367
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ <i>ออร์แกนิกเพื่อสุขภาพ ของผู้บริโภคในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา</i> <i>จุฑามาศ สมนวน, จุฑามาศ แสงกุดเรือ และอนุวัต สงสม</i>	382
รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์พันธุกรรมพฤกษศาสตร์พื้นบ้านและภูมิปัญญา <i>การใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของพืชสมุนไพรของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ</i> <i>จังหวัดแม่ฮ่องสอน</i> <i>รินทร์ลภัส ศิริณพวัฒน์, นครินทร์ พรธิไพ, บุษยา เทิดธรรมไพศาล และ พัทธราภรณ์ วิมลลัย</i>	396
นโยบายการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน <i>นันทิชา สุวรรณชนะ และวรา มงคลสืบสกุล</i>	415
ปัจจัยที่ส่งผลให้ดิจิทัลมาร์เก็ตติ้งมีอิทธิพลในสังคม <i>สติรา มะลาสิน, ธนศ เกษรสิริธร, และ สาราวารี โชติมาภรณ์</i>	431

รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของจังหวัดภูเก็ต

Wellness Tourism Route Model in Phuket

หิรัญญา กลางนุรักษ์¹ มนต์สินี บุญมีศรีสง่า² สงกรานต์ กลมสุข³ และรักชนก โสภากิจ⁴

บทคัดย่อ

ปัจจุบันการตลาดทางการท่องเที่ยวมีลักษณะเฉพาะมากขึ้น เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพ หรือบำบัดรักษาสุขภาพ โดยนักท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อชมธรรมชาติ วัฒนธรรม และได้มีการแบ่งเวลาส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเช่น สปา นวดแผนไทย และรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ เป็นต้น ในโรงแรมที่พักหรือสถานให้บริการส่งเสริมสุขภาพที่ได้รับรองมาตรฐาน บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมและศึกษา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของจังหวัดภูเก็ต วิเคราะห์ วางแผน จัดเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตจากการสังเคราะห์ โดยการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวจากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดภูเก็ตจะเป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบส่งเสริมสุขภาพ จะเป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้นในธุรกิจที่พักและร้านอาหาร อาทิ สปา เมนูอาหารเพื่อสุขภาพ โปรแกรมการออกกำลังกาย เป็นต้น ปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาใช้บริการ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในความเชี่ยวชาญของผู้ให้บริการ ความเชื่อมั่นในความปลอดภัย ความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์สปาที่มีชื่อเสียง และการนำความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการบำบัดสุขภาพ เป็นต้น

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กิจกรรมการท่องเที่ยว จังหวัดภูเก็ต

¹ อาจารย์ ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพชรบุรี
³ อาจารย์ ประจำคณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน
⁴ อาจารย์ ดร. ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพชรบุรี

Abstract

Tourism marketing has become more specialized in recent years, as has wellness tourism. It is a journey with the goal of promoting health or health care. Most wellness tourists travel to see nature and culture, as well as to participate in health-promoting activities such as spas, Thai massages, and healthy eating, among other things, in hotels or certified health-promoting places. As a result, the purpose of this academic article is to collect and study wellness tourism activities in Phuket, as well as to analyze, plan, and organize wellness tourism routes in Phuket based on a synthesis of relevant documents and interviews with tourists. The study discovered that wellness tourism in Phuket will focus on activities provided in the hotel and restaurant businesses, such as spas, healthy cuisine menus, exercise programs, etc. An important factor that motivates tourists to engage the service is confidence in the skill of service providers, confidence in safety, the uniqueness of well-known spa items, and the application of that knowledge expertise to health care.

Keywords: HEALTH TOURISM, TOURISM ACTIVITIES, PHUKET

1. บทนำ

ปัจจุบันการตลาดทางการท่องเที่ยวมีลักษณะเฉพาะมากขึ้น (Niche Market) เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพ หรือบำบัดรักษาสุขภาพ พบว่า ในภูมิภาคเอเชียมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง อยู่ที่ร้อยละ 28 เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในด้านประชากรศาสตร์ ค่ารักษาพยาบาลระยะเวลาในการรักษา และความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ (สมบัติ กาญจนกิจ และคณะ, 2561) ประเทศไทยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ให้ประเทศเป็นศูนย์กลางสุขภาพของโลก (Thailand hub of wellness and medical services) มียุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการจัดการบริการสุขภาพ และส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางของสุขภาพนานาชาติ (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2562) นอกจากนี้ข้อมูลจาก Global Wellness Institute ระบุว่า แม้จะมีการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือโควิด-19 (COVID-19) ในปี 2563 เศรษฐกิจเพื่อสุขภาพของทั้งโลก (Global Wellness Economy) มีมูลค่าสูงถึง 4.4 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือราว 145 ล้านล้านบาท โดยแบ่งเป็นมูลค่าจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 4.36 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือราว 14 ล้านล้านบาท ธุรกิจสปา 6.8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือราว 2.2 ล้านล้านบาท และสถาบันด้านสุขภาพสากลคาดการณ์ว่า ตั้งแต่ปี 2563-2568 ธุรกิจสปาจะมีการเติบโตเฉลี่ยต่อปี ตั้งแต่ 2563-2568 อยู่ที่ร้อยละ 17.20 ส่วนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จะเติบโตเฉลี่ยที่ร้อยละ 20.90

จังหวัดภูเก็ตเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก ทำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยจำนวนมาก โดยรายได้หลักมาจากการท่องเที่ยว เป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวนิยมและต้องการเดินทางไปพักผ่อนหรือท่องเที่ยวจากความหลากหลายทางด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมทางทะเล สถาปัตยกรรมที่สวยงาม รวมถึงกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่มีให้บริการในที่พัก เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดภูเก็ต, 2560) นอกจากนี้จังหวัดภูเก็ตมีธุรกิจด้านสุขภาพที่กำลังเติบโต โดยเฉพาะธุรกิจสปาของโรงแรมและรีสอร์ทสร้างรายได้ให้กับจังหวัดเป็นจำนวนมาก ดังนั้นภูเก็ตจึงมีโอกาสนำมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ต้องการใช้ธุรกิจส่งเสริมสุขภาพที่หลากหลาย ทั้งธุรกิจโรงแรมและที่พักขึ้นชื่อด้านบริการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness) และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวต่างชาติ (พุทธพร อักษรไพโรจน์ และคณะ, 2563) จากความโดดเด่นของจังหวัดภูเก็ต ไม่ว่าจะเป็นความสวยงามในด้านของธรรมชาติ สถาปัตยกรรม หรือภูมิศาสตร์ จากความพร้อมในด้านต่างๆ ส่งผลให้จังหวัดภูเก็ตถูกเลือกเป็นจังหวัดนำร่องเปิดรับนักท่องเที่ยวในรูปแบบแซนด์บ็อกซ์ (Sandbox) ท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งได้รับผลการตอบรับจากนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นที่น่าพอใจ จากความสำเร็จที่ได้รับดังกล่าว คณะรัฐมนตรี ได้มีการอนุมัติหลักการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต เพื่อก้าวไปสู่เมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับโลก โดยการพัฒนาอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้กับจังหวัดภูเก็ตเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อก้าวไปสู่การเป็นศูนย์กลางการบริการทางการแพทย์ (Medical Hub) ในอนาคต โดยมีนโยบายมอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับจังหวัดภูเก็ต จัดทำโครงการ “ยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดภูเก็ต สู่มืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับโลก” (โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, 2565)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นการพัฒนาตนเองทางสมอง สุขภาวะทางอารมณ์และปรับความสมดุลระหว่างชีวิตกับหน้าที่การงาน (Mueller & Kaufmann, 2000) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ และการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Voigh, 2013) โดยการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) เป็นการเดินทางจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งเพื่อรับการรักษาพยาบาลเป็นหลัก หรือเข้ามาท่องเที่ยวเป็นหลักและมีการแบ่งเวลาบางส่วนเพื่อทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลอาการเจ็บป่วย

(Leelawatthanun, 2016) แต่การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) ซึ่งให้ความสำคัญในการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ (Smith & Puczkó, 2008) เป็นการเดินทางเพื่อไปเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมาทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในที่พักรวมหรือนอกที่พักรวม โดยผู้ประกอบการและผู้ให้บริการจะได้มีการพัฒนาบริการต่าง ๆ ให้ครอบคลุมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (Miller & Foster, 2010) มีโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพที่หลากหลายบรรจุไว้ในโปรแกรมการท่องเที่ยวและเลือกที่พัก ประเภทโรงแรมหรือรีสอร์ทที่มีศูนย์สุขภาพ (Wellness Center) หรือศูนย์กีฬาส่งเสริมสุขภาพที่มีมาตรฐานเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในสถานที่พัก

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีการอนุมัติหลักการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต เพื่อก้าวไปสู่เมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับโลก โดยการพัฒนาอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตเพื่อก้าวไปสู่การเป็นศูนย์กลางการบริการทางการแพทย์ (Medical Hub) ในอนาคตตามที่กล่าวไว้ข้างต้น บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมและศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของจังหวัดภูเก็ต วิเคราะห์ วางแผน จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism)

Hall (2011) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) ว่า คือ การที่บุคคลเดินทางไปยังแคมป์ในแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมเดิมของตน โดยแหล่งท่องเที่ยวนั้นสามารถดูแลให้สุขภาพของบุคคลดังกล่าวอยู่ในสถานะที่ดีดั้งเดิมหรือช่วยปรับปรุงสุขภาพให้ดีขึ้น

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นการเดินทางมาพักผ่อนและแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบธรรมชาติหรือวัฒนธรรม และใช้เวลาส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ หรือบำบัดรักษาโรค ฟันฟุร่างกาย ควบคู่ไปด้วย ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นการเดินทางจากสถานที่ที่ตนเองพำนักอยู่ไปยังสถานที่อื่นและใช้บริการด้านสุขภาพ เพื่อดูแลสุขภาพและ/หรือรับบริการทางการแพทย์ (Kesar and Rimac, 2011) สอดคล้องตามความหมายของสถาบันด้านสุขภาพสากล (Global wellness institute: GWI, 2014) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การเดินทางที่แสวงหาการบำรุงและส่งเสริมสุขภาพให้ดียิ่งขึ้นสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยว มีทั้งนักท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์เพื่อท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเท่านั้น และอีกกลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การบริการด้านการแพทย์ 2) การบริการด้านสุขภาพ และ 3) ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและสมุนไพร (สถาบันด้านสุขภาพสากล, 2014) สอดคล้องกับ Chusri, W., & Lalitasavimol, W. (2020) ได้สรุปว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การท่องเที่ยวที่ผสมผสานระหว่างการเดินทางมาเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวพร้อม ๆ กับการมาใช้บริการด้านการแพทย์และสุขภาพ กีฬา ศูนย์ออกกำลังกาย หรือเข้าร่วมทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ช่วยในการส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ เป็นลักษณะการท่องเที่ยวเพื่อมารักษาร่างกายหรือฟันฟุร่างกาย เช่น การทำศัลยกรรม การทำฟัน เป็นต้น 2) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เป็นการเดินทางมาท่องเที่ยวโดยที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบปกติ และได้มีการใช้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีการดูแลสุขภาพเพิ่มเติมด้วย เช่น ใช้บริการนวดแผนไทย ใช้บริการสปา เป็นต้น

ในบทความฉบับนี้ศึกษาเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และพักในโรงแรมรีสอร์ท หรือศูนย์สุขภาพ เพื่อร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่สถานที่นั้น ๆ ได้จัดเตรียมบริการไว้ อาทิ การนวดแผนไทย สุคนธ์บำบัด (Aroma therapy) อาบน้ำแร่ (Spa) อบสมุนไพร เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของประเทศไทย

ราณี อิลิชัยกุล (2560) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ให้นิยาม การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมสถานที่สวยงามในแหล่งธรรมชาติ และพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาส่วนหนึ่งมาทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในที่พักรวมหรือนอกที่พักรวมอย่างถูกต้อง และมีมาตรฐานอย่างแท้จริง นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของประเทศไทยมีการนำภูมิปัญญา และศาสตร์ในการดูแลสุขภาพดั้งเดิมมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการให้บริการส่งเสริมสุขภาพ ทำให้กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพของไทยมีอัตลักษณ์และโดดเด่นเป็นที่ยอมรับของคนทั่วโลก สามารถรองรับความต้องการนักท่องเที่ยวในทุกกลุ่มตั้งแต่กลุ่มผู้มีรายได้สูงจนไปถึงกลุ่มทั่วไป ในปี พ.ศ. 2561 นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในไทยจำนวน 2.5 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6-8 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด (ศูนย์วิจัยกิจการไทย, 2562) ประเทศไทยมีการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพอาจเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยให้ความสำคัญกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) เป็นกลุ่มที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น นักท่องเที่ยวสูงอายุนี้จะมีเวลามากกว่านักท่องเที่ยวในวัยอื่น ๆ และมีความพร้อมทางการเงิน จึงเป็นตลาดเป้าหมายใหม่ที่มีคุณภาพ และมีกำลังซื้อสูงกว่าตลาดทั่วไป

รูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) มีการจัดรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่หลากหลาย บรรจุไว้ในโปรแกรมการท่องเที่ยว และได้มีรูปแบบการจัดทัวร์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไว้ทั้งหมด 7 รูปแบบ (ราณี อิลิชัยกุล, 2560) ได้แก่

1. ทัวร์แพทย์แผนไทย เยี่ยมชมวัดโพธิ์ที่มีประวัติความเป็นมาที่มีชื่อเสียงเก่าแก่ ได้รับยกย่องว่าเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของประเทศไทย รับฟังการบรรยายสรุปและชมการสาธิตการนวดไทยแผนโบราณเพื่อการรักษาโรคและการ ส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนเรียนรู้และฝึกปฏิบัติวิธีการนวดไทยแผนโบราณจากผู้ที่มีความสามารถเปรียบเทียบวิธีการนวดแผนโบราณของประเทศไทยกับการนวดของประเทศอื่น ๆ
2. ทัวร์อาหารสมุนไพร เยี่ยมชมศูนย์เกษตรสมุนไพร สวนพฤกษศาสตร์สมุนไพร และศึกษาเรียนรู้ความมหัศจรรย์แห่งภูมิปัญญาไทยที่สร้างสรรค์โรงวัฒนธรรม ทางด้านอาหารสมุนไพรไร้พิษที่มีแคลอรีต่ำและเครื่องดื่มสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ การนวดแพทย์แผนไทยและอบสมุนไพรเพื่อบำบัดรักษาโรคและบำรุงรักษาสุขภาพ รวมทั้งการฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสนา / ฝึกโยคะ / ฝึกกายบริหารท่าฤๅษีตัดตน และชมการสาธิตกระบวนการผลิตอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพร
3. ทัวร์สมุนไพรชนบท เยี่ยมชมทัศนศึกษาการปฏิบัติงานของกลุ่ม ชมรม สมาคม และผู้สนใจสมุนไพรเพื่อการรักษาโรคและบำรุงร่างกายในชนบทต่างจังหวัดที่ยังอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและหมอยาพื้นบ้านโดยจัดให้มีการเยี่ยมชมสวนสมุนไพร ในสถานที่จริงและรับฟังการบรรยายสรุปคุณ รวมทั้งการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับหมอยาพื้นบ้านและชาวบ้านสมาชิกกลุ่ม ชมรมหรือสมาคมสมุนไพร
4. ทัวร์เกษตรธรรมชาติ เยี่ยมชมแหล่งการทำเกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริและการเรียนรู้ปลูกผักพื้นบ้านปลอดสารพิษ ด้วยการฝึกฝนวิธีการปลูกผักพื้นบ้านสำหรับบริโภคได้เอง

การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยในการทำเกษตรยั่งยืนแผนใหม่ ไร่ปุ๋ย ไร่ยาฆ่าแมลง มีการทัศนศึกษา พบปะสนทนาและพูดคุย กับนักวิชาการพื้นบ้านเกษตรกรไทย

5. ทัวร์น้ำพุร้อนและอาบน้ำแร่ เยี่ยมชมทัศนศึกษาแหล่งน้ำพุร้อนและบ่อน้ำแร่ ที่มีอยู่ในหลายจังหวัดทั้ง 4 ภูมิภาคของประเทศไทย พักในโรงแรมและรีสอร์ทที่ตั้งอยู่ในหรือใกล้สถานที่ให้บริการอาบน้ำแร่ เพื่อบำบัดสุขภาพ มีการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจไปในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงาม ในจังหวัดอันเป็นที่ตั้งของน้ำพุร้อนและบ่อน้ำแร่นั้น

6. ทัวร์ฝึกสมาธิและบำเพ็ญภาวนา เยี่ยมชมวัดป่ากลางธรรมชาตินันสวายสดงดงามและสงบสุข ทำการฝึกปฏิบัติแนวสมาธิพุทธศาสนา เพื่อสร้างความสงบเยือกเย็นของจิตใจท่ามกลางสภาพธรรมชาติที่ร่มรื่นงดงาม หรือนั่งวิปัสสนาบำเพ็ญภาวนาขั้นสูงในสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ในวัดป่าธรรมชาติดังกล่าว มีการให้คำปรึกษาแนะนำวิธีปฏิบัติสมาธิอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อการคลายเครียดในชีวิตประจำวัน รวมทั้งศึกษาเรียนรู้ปรัชญาชีวิตและจิตวิญญาณตะวันออก

7. ทัวร์แหล่งธรรมชาติ เยี่ยมชมแหล่งธรรมชาติและเรียนรู้ความหลากหลายทางชีวภาพที่สวยงาม โดยการเดินป่าสมุนไพรรหรือขี่จักรยานเสือภูเขาชมธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพในอุทยานแห่งชาติและป่าธรรมชาติ รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างหลากหลายในสถานที่พักผ่อนประเภทโรงแรมและ รีสอร์ทที่มีสถานบริการส่งเสริมสุขภาพแบบสปาให้เลือกใช้บริการได้

การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของจังหวัดภูเก็ต

ก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือโควิด-19 (COVID-19) จากการสำรวจสถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทย พบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาประเทศไทยมากที่สุดคือนักท่องเที่ยวชาวจีน และจังหวัดภูเก็ตเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวชาวจีนให้ความสนใจเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ตามแผนพัฒนาจังหวัดภูเก็ตได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากภูเก็ตมีโรงพยาบาลและสถานพยาบาลที่มีการทำการตลาดนักท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง มีสปาเพื่อสุขภาพจำนวนมากที่ผ่านการรับรองจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และมีสถานประกอบการที่ให้บริการเชิงส่งเสริมสุขภาพที่ได้มาตรฐานสากล (พิชญารักษ์ ภูมิภินันท์ และ ณารีญา วีระกิจ, 2561) ดังนั้น ภูเก็ตจึงมีศักยภาพสูงในตลาดการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ จากการสำรวจของ C9 Hotelworks (2559) พบว่า นักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพชาวจีนที่มาเที่ยว นิยมใช้บริการสปา การชะลอวัยและสัลยกรรมความงาม แต่การทำการตลาดสำหรับนักท่องเที่ยวชาวจีนยังเน้นการขายผ่านตัวแทน และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดยังขาดฐานข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจวางแผนการตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ โดยเฉพาะในตลาดนักท่องเที่ยวชาวจีน

จากการศึกษาข้อมูลงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมบริการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต ของ พุทธพร อักษรไพโรจน์และคณะ (2561) พบว่า ได้มีการประยุกต์ทฤษฎีแนวคิดนวัตกรรมบริการ 6 รูปแบบมาพัฒนานวัตกรรมบริการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตและนำเสนอรูปแบบนวัตกรรมบริการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตด้วยโมเดล “PHUKET Service Innovation Model” ประกอบด้วย 1. นวัตกรรมด้านกระบวนการและระบบการทำงาน (Process and work structure) 2. นวัตกรรม

ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Development) 3. นวัตกรรมด้านเอกลักษณ์การบริการและการสร้างตราสินค้า (Unique services and Branding) 4. นวัตกรรมด้านการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge transferring) 5. นวัตกรรมด้านการสร้างความผูกพันและการสร้างเครือข่าย (Engagement and Networking) 6. นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Technology application) ดังนั้นการพัฒนา นวัตกรรมบริการสำหรับโรงแรมและร้านอาหารในจังหวัดภูเก็ตในปัจจุบัน ที่ต้องการเพิ่มช่องทางหรือกลุ่มลูกค้าเชิงสุขภาพ ต้องเริ่มจากพัฒนาให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการบริหารจัดการ การพัฒนารูปแบบธุรกิจ (Business Model) ด้านการบริหารจัดการและการตลาด รวมถึงสร้างโอกาสทางการตลาดสำหรับสินค้าของธุรกิจและการบริหารจัดการภายในองค์กรให้มีต้นทุนที่เหมาะสม ด้านการจัดวางระบบควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ ด้านแนวความคิดการสร้างตราสินค้า เครื่องหมายการค้าและการพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง ด้านแนวทางการสร้างจุดเด่นผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างจากเดิม และการรวมกลุ่มธุรกิจเพื่อเสริมศักยภาพในการแข่งขัน นวัตกรรมจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพ (Efficiency) เพิ่มพูนประสิทธิผล (Effectiveness) ให้ผลประโยชน์แก่ผู้รับเป็นการขายความน่าเชื่อถือ มูลค่าเพิ่ม ซึ่งคุณค่าดังกล่าวเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะคงอยู่ได้นานเพราะเกิดจากความสามารถภายในขององค์กรเอง

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์จากนักท่องเที่ยว พอดีสรุปได้ว่าจังหวัดภูเก็ตมีโรงแรมขนาดใหญ่และร้านอาหารที่ได้มีการพัฒนา เพิ่มกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้มีเอกลักษณ์ เพื่อตอบสนองกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพเพิ่มมากขึ้น เช่น

สุขิเวเนสแอนด์สปา รีสอร์ท ภูเก็ต (Sukko Wellness & Spa Resort Phuket) มีการจัดกิจกรรมสัมผัสวัฒนธรรมไทยและฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ เป็นศาสตร์แห่งสปาไทยที่ชัดเจนและโดดเด่น มีวิธีการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมในแบบฉบับของสุขิเวสปา โดยมีองค์ความรู้จากภูมิปัญญาไทยเป็นพื้นฐาน ทั้งการแพทย์แผนไทย การใช้สมุนไพรไทย การบริการแบบไทย การนวดไทย และการตกแต่งสถานที่ด้วยศิลปะไทย

“เป็นที่พักที่ตอบโจทย์สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนจริง ๆ หลังจากที่ใช้ร่างกายจากการทำงานทั้งปีและมีอาการปวดเมื่อยตามหลัง คอ บ่า ไหล่ หรือที่หลาย ๆ คนรู้จัก คือ โรคออฟฟิศซินโดรมนั่นเอง หรือบางคนอาจจะอาหารไม่ย่อย มีกรดในกระเพาะ ถึงร่างกายจะไม่ค่อยพร้อมแต่ก็อยากจะทำเดินทาง ต้องการท่องเที่ยวใกล้บ้านพักผ่อนเจอทะเล”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 2, 1 มีนาคม 2565)

อมาธารา เวลเนส รีสอร์ท (Amatara Wellness Resort) เน้นการพักผ่อนเชิงสุขภาพ กิจกรรมเพื่อการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ทั้งการทำสปาที่เข้มข้น การล้างพิษ การออกกำลังกาย การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ เพื่อปรับสมดุลให้แก่ร่างกาย ทั้งภายในและภายนอก ด้วยการอยู่ท่ามกลางบรรยากาศและทิวทัศน์ที่สวยงาม ที่นี่เป็นเพียงเดียวในประเทศไทยที่มีบริการสปาที่ชื่อว่า “ไทยอัมมัม” โดยการนำศาสตร์การบำบัดของตฤกิมามาผสมผสานกับการบำบัดแบบไทย เป็นการอาบแร่โดยนอนบนแผ่นหินร้อน แล้วพอกตัวด้วยแบล็กโซฟ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์จากตฤกิม

“อมาธารา เวลเนส รีสอร์ท เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการพักผ่อนอย่างแท้จริง คือโรงแรมเงียบสงบ และกิจกรรมของโรงแรมจะเป็นแนวเพื่อสุขภาพ แยกของโรงแรมสามารถใช้ฟิตเนสได้ 24 ชั่วโมง รวมถึงคลาสฟิตเนสต่าง ๆ สปาที่นี่เป็น The Best เลยก็ว่าได้”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 8, 5 มีนาคม 2565)

บันยันทรีสปา ภูเก็ต (Banyan Tree Spa Phuket) เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ด้วยความเป็นมืออาชีพ คุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการ ตลอดจนสปาวิลล่าที่มีความเป็นส่วนตัวและอุปกรณ์

อำนวยความสะดวกครบครัน เหมาะสำหรับการบำบัดรักษา การบำบัดดูแล และบริการเพื่อความงาม รวมทั้งคลาสออกกำลังกายต่าง ๆ เพื่อฟื้นฟูทั้งร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณอย่างสมดุล แพคเกจสปาอดนียม เป็นซิกเนเจอร์ของบันยันทรีสปา ภูเก็ต คือ Master Therapist Experience เป็นแพคเกจที่ให้บริการโดย เฮอร์ฟิสต์ ผู้มีความรู้ในศาสตร์การบำบัด แนวทางต่างๆ อย่างรอบด้าน มาเป็นผู้วิเคราะห์ปัญหาสุขภาพ และเลือกแนวทางการบำบัดที่เหมาะสมกับอาการนั้น ๆ อาจเป็นการประคบสมุนไพร การนวด การใช้หินร้อน เป็นต้น

“บันยันทรีสปา ภูเก็ต ขึ้นชื่อว่าเป็นหนึ่งในที่พักที่มีความอลังการและหรูหราที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ต หากถามว่าที่นี่แตกต่างจากรีสอร์ท 5 ดาวทั่วไปอย่างไร จุดเด่นของที่นี่คือห้องพักนั้นจะเป็นแบบ Pool Villa ทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีโซนพิเศษของที่นี่ คือ “Banyan Tree Spa Sanctuary” เป็นโซนที่รองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มรักสุขภาพโดยเฉพาะ สำหรับสปาของที่นี่ ไม่ใช่แค่เป็นเพียงสปาทั่ว ๆ ไปในรีสอร์ท แต่ยังเป็นโรงเรียนสอนเกี่ยวกับสปาแห่งแรกของเครือบันยันทรีอีกด้วย ดังนั้นเรื่องคุณภาพและสถานที่นั้นถือว่าดีมาก”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1, 27 กุมภาพันธ์ 2565)

ธัญญปุระ เฮลท์ แอนด์ สปอร์ต รีสอร์ท (Thanyapura Health and Sport Resort) ด้วยหลักการพัฒนาอย่างครบมิติอันเป็นเอกลักษณ์ของธัญญปุระ เพื่อให้ครอบคลุมการพัฒนาทั้งจิตใจ ร่างกายและจิตวิญญาณ ธัญญปุระจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยผู้อื่นในการเสริมสร้าง และพัฒนาประสิทธิภาพ ศักยภาพ และมีชีวิตที่สมบูรณ์แบบมากขึ้น โดยมุ่งเน้นพัฒนา 4 ด้านหลัก คือ การให้ความรู้ การบริหารจิตใจ การบริการด้านสุขภาพ และการฝึกซ้อมกีฬา มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน ประกอบไปด้วยสระว่ายน้ำ ความยาว 50 เมตร มาตรฐานโอลิมปิก ลู่วิ่งยางสังเคราะห์ ความยาว 500 เมตร และสนามเทนนิสพื้น Plexi-cushion จำนวน 6 สนาม นอกจากนี้ความแข็งแกร่งทางด้านกีฬาแล้ว มีศูนย์ฝึกสมาธิ ศูนย์ป้องกันและดูแลสุขภาพแบบองค์รวม และศูนย์ฟิตเนสที่แบ่งเป็นโซนคาร์ดิโอ และโซนเสริมสร้างกล้ามเนื้อความแข็งแรงของร่างกาย รวมทั้งมีห้องอาหารที่ให้บริการอาหารเพื่อสุขภาพโดยเฉพาะ

“สำหรับธัญญปุระ เฮลท์ แอนด์ สปอร์ต รีสอร์ท ขอมอบประโยคนี้อให้เลย “The Great Passion Motivation and Environment” บรรยากาศที่เปรียบค่ามิได้ เป็นเรื่องที่ยากมาก เมื่อเอาสิ่งที่จะต้องไม่ได้ทั้งสามอย่าง Passion Motivation and Environment มารวมกันและสร้างเป็นสถานที่ขึ้นมา เป็นที่พักที่มีสระว่ายน้ำขนาดมาตรฐานโอลิมปิก น้ำปรับอุณหภูมิได้ เพิ่มโอโซนในน้ำตลอดเวลา สร้างคู่ขนานกับสระว่ายน้ำมาตรฐาน มีวิวภูเขาทอดยาว มาพักที่นี่แล้วได้กำไรกลับไป ร่างกายแข็งแรง สมองปลอดโปร่ง แจ่มใส นอกจากนี้ยังมีการจัดโภชนาการอาหารและเครื่องดื่ม โดยจะเน้นอาหารเพิ่มพลังงานและเป็นประโยชน์ต่อนักกีฬา เน้นผลผลิตจากวัตถุดิบที่เป็นออแกนิกเกือบทั้งหมด”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 5, 4 มีนาคม 2565)

เดอะไลฟ์โค ภูเก็ต (The Life Co Phuket) เป็นองค์กรที่แนะนำวิถีชีวิตที่ดีต่อสุขภาพและวัฒนธรรมการล้างพิษ มีเป้าหมายชัดเจนคือเน้นการดูแลรักษาสุขภาพแบบองค์รวม โดยให้บริการเฉพาะเมนูอาหารและเครื่องดื่มสุขภาพเท่านั้น ราคาค่อนข้างสูงเน้นลูกค้าที่มีเป้าหมายการเดินทางเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอย่างชัดเจน ขายเป็นแพคเกจเชื่อมโยงกับโปรแกรมสุขภาพต่าง ๆ เช่น โปรแกรมควบคุมน้ำหนัก โปรแกรมดีท็อกซ์ โปรแกรมการรักษา มะเร็ง เป็นต้น

“ถ้าหากต้องการเวลาพักผ่อนที่ห่างไกลความเครียดและชีวิตที่วุ่นวาย ที่เดอะไลฟ์โค ภูเก็ต ถือเป็นอีกที่หนึ่งที่ เหมาะสม ที่นี่มีบริการการส่งเสริมสุขภาพ บำบัดสุขภาพ แบบครบวงจร”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 10, 7 มีนาคม 2565)

วี คาเฟ่ ภูเก็ต (We Café Phuket) เป็นคาเฟ่ที่เริ่มต้นด้วยความตั้งใจที่อยากส่งมอบผักสลัดสด ๆ จากฟาร์ม ไปสู่ผู้บริโภคโดยตรง จนเป็นที่รู้กันว่า WeCafe เป็น คาเฟ่ของคนรักสลัด

“จากสถานการณ์โรคระบาดต่าง ๆ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา หลายคนเริ่มหันมาดูแลสุขภาพกันมากขึ้น นอกจากการออกกำลังกายแล้ว อาหารการกินก็เป็นสิ่งสำคัญและ "ผักสลัด" ก็กลายมาเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก วี คาเฟ่ ภูเก็ต เลย์คิดเมนูสลัด อาหารสุขภาพมาขายในร้านเพื่อตอบโจทย์กลุ่มลูกค้ารักสุขภาพ ”

(ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 15, 10 มีนาคม 2565)

จากข้อมูลของธุรกิจที่พักและร้านอาหารที่มีการให้บริการที่เน้นไปทางการส่งเสริมสุขภาพข้างต้น จะเห็นได้ว่าจังหวัดภูเก็ตมีที่พักและร้านอาหารที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพที่น่าสนใจหลายแห่งด้วยกัน ดังนั้น ผู้เขียนจะขอนำเสนอรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของจังหวัดภูเก็ต 3 รูปแบบ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ดังนี้

1. เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ 1 วัน ราคาประมาณ 5,599 บาท

ช่วงเช้า

รับท่านจากสนามบินนานาชาติภูเก็ต
 เดินทางสู่ คลินิกแพทย์แผนไทยสุโขเวชเนส ตรวจสอบสุขภาพร่างกายโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ
 รับประทานอาหารกลางวัน ณ We Café Phuket อาทิ สลัดผักออแกนิก

ช่วงบ่าย

เข้ารับการรักษาด้วยหัตถการรักษาดังด้วยศาสตร์แพทย์แผนไทย ตามคำแนะนำจากการตรวจสอบสุขภาพร่างกาย เช่น แพ้คเคจรีเซตสุขภาพ แพ้คเคจแก้ออฟฟิศซินโดรม แพ้คเคจเผาห้องเครื่องยาร้อน เป็นต้น
 รับประทานอาหารเย็น ณ สุโขเวชเนสแอนด์สปารีสอร์ทภูเก็ต
 เดินทางกลับที่พัก /เดินทางกลับสนามบินนานาชาติภูเก็ต

2. เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ 2 วัน 1 คืน ราคาประมาณ 11,000 บาท

วันแรก

ช่วงเช้า

รับท่านจากสนามบินนานาชาติภูเก็ต
 เดินทางสู่ คลินิกแพทย์แผนไทยสุโขเวชเนส ตรวจสอบสุขภาพร่างกายโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ
 รับประทานอาหารกลางวัน ณ We Café Phuket อาทิ สลัดผักออแกนิก

ช่วงบ่าย

เข้ารับการรักษาด้วยหัตถการรักษาดังด้วยศาสตร์แพทย์แผนไทย ตามคำแนะนำจากการตรวจสอบสุขภาพร่างกาย เช่น แพ้คเคจรีเซตสุขภาพ แพ้คเคจแก้ออฟฟิศซินโดรม แพ้คเคจเผาห้องเครื่องยาร้อน เป็นต้น
 ล่องเรือยอร์ช รับประทานอาหารเย็น ชมพระอาทิตย์ตก เกาะเฮ แหลมพรหมเทพ
 พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สอง

ช่วงเช้า

รับประทานอาหารเช้า เมนูอาหารสุขภาพของโรงแรม พร้อม Check out
เดินทางสู่ บ้านท่าฉัตรไชย พายเรือคายัคชมป่าโกงกาง บำบัดจิตใจด้วยธรรมชาติ
รับประทานอาหารกลางวัน อาหารพื้นเมือง อาทิ ขนมจีน ข้าวยำสมุนไพร เป็นต้น
เดินทางกลับสนามบินนานาชาติภูเก็ต

3. เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ 3 วัน 2 คืน ราคาประมาณ 22,000 บาท

วันแรก

ช่วงเช้า

รับท่านจากสนามบินนานาชาติภูเก็ต
เดินทางสู่ คลินิกแพทย์แผนไทยสุโขเวชเนส ตรวจสอบสุขภาพร่างกายโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ
รับประทานอาหารกลางวัน ณ We Café Phuket อาทิ สลัดผักออแกนิก

ช่วงบ่าย

เข้ารับบริการบำบัดด้วยหัตถการรักษาด้านศาสตร์แพทย์แผนไทย ตามคำแนะนำจากการตรวจสอบสุขภาพร่างกาย เช่น
แพ็คเกจรีเซตสุขภาพ แพ็คเกจแก้ออฟฟิศซินโดรม แพ็คเกจเผาพ้องเครื่องยาร้อน เป็นต้น
รับประทานอาหารเช้า ณ สุโขเวชเนสแอนด์สปา รีสอร์ท ภูเก็ต อาทิ สลัดผักออแกนิกคอกไก่ ข้าวผัดกระเพราแบบคลีน
พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สอง

ช่วงเช้า

รับประทานอาหารเช้า เมนูอาหารสุขภาพของโรงแรม พร้อม Check out
ออกเดินทางสู่ ท่าเทียบเรือคลอง มุ่งหน้าสู่เกาะเฮ โดยเรืออร์ชคาตามารัน
รับประทานอาหารกลางวัน

ช่วงบ่าย

Check in เข้าที่พัก อมาธารา เวลเนส รีสอร์ท
เยี่ยมชมย่านเมืองเก่าภูเก็ต
รับประทานอาหารเช้า เมนูอาหารพื้นบ้านเพื่อสุขภาพ
พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สาม

ช่วงเช้า

รับประทานอาหารเช้า เมนูอาหารสุขภาพของโรงแรม
ใช้บริการสปา และทรีทเมนท์ “ไทยฮัมมัม” ณ อมาธารา เวลเนส รีสอร์ท
Check Out เดินทางกลับสนามบินนานาชาติภูเก็ต

สรุป

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดภูเก็ต เน้นไปในทิศทางของการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ในส่วนของกิจกรรมนั้นจะเป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้นในธุรกิจที่พักและร้านอาหาร อาทิ สปา อาหารสุขภาพ โปรแกรมการออกกำลังกาย เป็นต้น ทั้งนี้กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต จะมีเป้าหมายหลักในการเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อชมความงามของชายหาด ท้องทะเล และแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ พร้อมทั้งมีการแบ่งเวลาเพื่อมาทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในที่พัก จะมีส่วนน้อยที่ตั้งใจเดินทางมาท่องเที่ยวในรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพของตนเองให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น ดังนั้น สำหรับจังหวัดภูเก็ต ปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เดินทางมาใช้บริการที่จังหวัดภูเก็ต คือ ความมีชื่อเสียง ความเชื่อมั่นในความเชี่ยวชาญของผู้ให้บริการ ความเชื่อมั่นในความปลอดภัย ความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์สปา เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย.(ออนไลน์). สืบค้น เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2565, จาก https://www.mots.go.th/more_news.
- พิชญาภรณ์ ภูมิอินันท์ และ ณารีญา วีระกิจ.(2561).พฤติกรรมและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ชาวจีน. *วารสารการพัฒนารัฐพยาบาลและองค์การ*.10(2) ; 89-109
- พุทธพร อักษรไพโรจน์, ณารีญา วีระกิจ, ชัยนันต์ ไชยเสน, ศศิธร สนเปี่ยม.(2563). โอกาสและความท้าทายของธุรกิจสปาในโรงแรมและรีสอร์ทสู่การเชื่อมโยงบริการร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต.*วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 14(2) ; 254-272.
- พุทธพร อักษรไพโรจน์และประกอบศิริ ภัคดิพินิจ. (2561). กลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจสปาในโรงแรมและรีสอร์ท จังหวัดภูเก็ต เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *พินเนศวร์สาร*, 13(1) ; 177-191
- ราณี อีสัยกุล (2560). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism).(ออนไลน์). สืบค้น เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2565, จาก <http://sms.stou.ac.th/?p=2233&lang=en>
- สมบัติ กาญจนกิจ และคณะ. (2561). การพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเอเชีย. *เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา*, 17(187) ;15-27.
- Global Wellness Institute. (2014). *The Global Wellness Tourism Economy 2013*. Retrieved from <http://www.globalwellnesssummit.com>.
- C9 Hotel Works. (2016). *Thai Hotel Management Company Overview*. Retrieved from <http://www.c9hotelworks.com/downloads/thai-hotel-management-company-overview-2016-10.pdf>
- Leelawatthananon, N. (2016). *Health Tourism, Tourism Economic Review*. Issue 3 Jan- Mar 2016.
- Müller, H., & Kaufmann, E. L. (2000). Wellness Tourism: Market Analysis of a Special Health Tourism Segment and Implication for the Hotel Industry, *Journal of Vacation Marketing*, 7(1), 5-17.
- Oliver Kesar and Katarina Rimac. (2011). Medical Tourism Development in Croatia. *Zagreb International Review of Economics & Business*, 14(2);107-134.
- Smith, M., & Puczko, L. (2008). *Health and wellness tourism*. Routledge.
- Voigh, C. (2013). *Wellness Tourism: A Critical Overview*. Retrieved 12 March 2022, from http://www.tobewell.eu/media/universityofexeter/businessschool/documents/research/tobewell/Wellness_Tourism_-_Cornelia_Voigt.pdf

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11
ประจำปี พ.ศ.2565

